

Bir Zamanlar

Dr. M. Murat Baskıcı
baskici@politics.ankara.edu.tr

Bu sayımızı, ilk pervanesiz uçaklar, bir Türk elektrik mühendisinin buluşu ve bir Türk çiftçisinin yaptığı bir tarımsal makinenin haberlerine ayırdık...

Bu son aylarda, gazeteler ve alanlar yeni bir tayyareden bahsettiler. Sadece 1000 kilometreden fazla ortalama uçan bu tayyarenin en önemli tarafı, pervanesiz olmasıdır.

Bu yeni tip tayyareyi İngiliz hava kuvvetlerine mensup yüzbaşı Frank Whittle icad etmiştir. Şimdiki halde İngiliz fabrikalarında deneme sınavını geçirmiş bulunan bu uçağın pervanesi yoktur.

Tayyareyi, havadan alınan ve oksijenle birleşince tutuşup yanan bir nevi yakıt ile çalıştırır. Motor, füzelaj kısmında yerleştirilmiş olup önden arkaya doğru bütün alt kısmı kaplar.

Ön taraftan giren hava, yavaşlarken oda içinde sıkıştırdıktan sonra ısıtılma odasına girer; burada yakıt ile karışır ve geçerken bir türbin çalıştırarak arka taraftan dışarıya çıkar.

İşte tayyareyi çeken şey, tam bu esnada etkisiz gelmektedir. Tayyarenin arka tarafından havaya kaçan gazlar, uçağı ileriye doğru itmeğe kâfi gelmektedir. Trpkı bir hava fişegi gibidir. Hatta bunun için de bu yeni tayyareye «Fişek-Tayyare» adını vermişlerdir.

Şaşılacak şey değil mi? Hayır. Mesela gayet basittir. Bakınız: Bir cismin bu suretle ileriye doğru itilebileceğini bize fizik ilminin şu kanunu öğretiyor:

«Her kuvvet, kendine eşit ve zıt diğer bir kuvvetle husule getirir.»

Dikkat etmişseniz, bunun misaline çok defa rastlamış, görmüşsünüzdür. İçindeki havası boşaltmış, yani söndüğü asman bir çocuk balonuna ufak ufak sırayıklar yaparak bir müddet oda içinde dolayıyor değil mi? İşte dünyayı hayretlere bırakan yeni t a y y a r e n i n esası ve prensibi budur.

Bu yeni tayyarenin faydaları pek çoktur. Bir kere emsâli bakımından daha az yükseklikte tayyarelerin inşasını kolaylaştırır. Bundan başka kanatlar üzerinde motor bulunmadığından hâsenya karşı daha az mukavemet gösteren geniy âleğinde aerodinamik formalar üzerinde tayyare imalâtı mümkün olmaktadır.

Fişek-Tayyarelerin teknik avantajları da büyüktür:

- 1) Transmisyon aletlerinin ortadan kalkmasıyla tayyare daha basit ve daha hafiftir.
- 2) Tayyare, benzin, petrol, parafin, mazut, kuşlar ve tâh... her türlü yakıtla çalışabilir.
- 3) Türbin, çok yüklerde kanatlar üzerinde husule gelip büyük bir tehlike teşkil eden buz tabakalarını eritmek için gerekli sıcak havayı temin eder.

- 4) Askeri bakımından görünme kabiliyetleri daha azdır.

Fişek-tayyareler bu günkü dünya harbinde mühim bir rol oynayabilecekler midir? Prototip bir av tayyaresi tecrübe edilmiş olmakla beraber şimdiki halde böyle bir şey iddia edilemez. Yani ilhiram muazzam rolü, asıl harpten sonra icarî hava nakliyatında görülecektir.

Endüstri, Mayıs 1944, s.159-170.

Yeni bir döğen

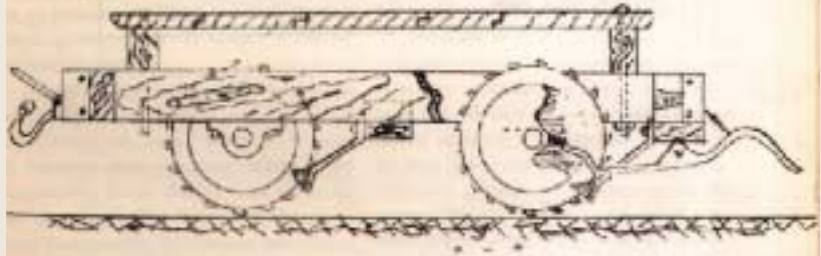
Tarık sırasının en güç işlerinden birisi de harmanıdır. Dillhasa memleketimizde sımsıcak hava mevsimi girmedikden harmanın eski usullerle yapılması, işi bir kat daha güçleştirir.

Türkiye de harman, kesen kesen bir aydan fazla sürer ve bu zamanda çiftçiyi iş ilhalleri derinden gidi, yığın en sıcak mevsiminde rastlaması yüzünden ona hasardır da...

Şimdiye kadar mahallî portlara uygun tarada düzenlenilmiş kolaylatırmak için sıcak verilmeyen harman, olan an'nevi işi dilediği derent olup gitmektedir.

Karaman çiftçilerinden Sami Tartanog'un yapmış olduğu haber aldığımız yeni döğen, kesen tecrübe derentinde bulunmuş için keserinde kâfi bir fikir yürütmüyor, sadece yapılmış ve kullanışına bildirmeyi kâfi görüyor.

Döğen, okuyup görüyoruz başlı yataklar içine döğen iki döğene de bu döğene göre enar tasdik anadiki geçirilmiş arada ekiz, içinde yeni dişli üzerinde yürümektedir. Her tarafa 40 diş bulunan dişli döğene, bu tarafa doğru ar meyeli alan ayık ve yıklar varidinde ayıklatı bütüp bükükleri ayıkama ve rerek kesmektedirler.

Başlıklar perçemenin iki tarafına oturtulmuş, üstüne döğene bağlanır. Ayıklar yenden en üstün yükseklikte tespit edilmiş, ayıkta da ayıklar okuyup makineyi boğmaması için yüksek dişli arasında bir parmak kadar mesafe bırakılmıştır.

Ayıklar kolaylatmak üzere dolma parmaklı ve bir milinle geçirecek bir tırnak amele tarafından kolaylıkla hareket için kolu vardır. Harman süren adamın oturacağı milin hacet bir tahtanın üstüne bile oturabilmektedir.

Döğenin ağırlığı yığ kilo kadardır ve bir dolayında mevcut ayık 10 m kısmaktadır. Sıcak ve nemli zamanlarda günde 1200-1500 kilo ayık rahat halinde getirebilir.

Yeni döğen:

- a - Orta kuvvette tek boygüle geliştirilmiştir,
- b - Döğeni azaltanması,
- c - Uzun mal alması,
- d - Yapılıp ve kullanışına basitliği,
- e - Bulunması her demir tarafından tamir edilebilmesi,
- f - Memleketimizdeki harman vasıtalarına nispeten iki üç misli fazla iş görme bakımından çiftçimizin hâli hâzır vasfetine uygundur.

Döğenin uzun bir emek verileceğine şüphe bulunmayan Sami Tartanog'un takdirle anar ve memnuniyetle diletti.

Ziraat Gazetesi, Ekim-Kasım 1936, s.319-320.

En yüksek dereceleri kırmızıyla gösterilen vücut ısı küçük aygıtlara güç sağlayabilir.

Geçtiğimiz yıl Infineon Technologies adlı bir Alman firması, insan bedenindeki sıcaklıktan güç sağlayan bir mikroçip geliştirdi. Bununla çeşitli küçük aygıtlar, bu arada bir kol saati çalıştırılabilir (üstte). Oysa, günümüzden neredeyse yarım yüzyıl önce bir Türk buluşçu, aynı güç kaynağıyla çalışan bir kol saatinin patentini almış bulunuyor (solda).